

В чому виявляються особливості поширення персональних даних в період дії правового режиму воєнного стану?

Для громадянина

Запровадження в Україні з 24.02.2022 року Указом Президента України правового режиму воєнного стану зумовлює можливість визначення законодавством обмежень права на невтручання у приватне і сімейне життя, зокрема, пов'язаних з поширенням персональних даних.

За загальним правилом, закріпленим у ч. 1 ст. 14 Закону України «Про захист персональних даних» поширення персональних даних передбачає дії щодо передачі відомостей про фізичну особу за згодою суб'єкта персональних даних.

Зі змісту наведеного визначення слідує, що: по-перше, поширення персональних даних може здійснюватися активними діями володільця або розпорядника; по-друге, обов'язковою умовою для передачі персональних даних третім особам є згода суб'єктів персональних даних на поширення інформації щодо себе або осіб, стосовно яких вони здійснюють функції законного представника.

Згідно з абз. 4 ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних», згода суб'єкта персональних даних - добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди.

Наведене визначення містить дві суттєві ознаки згоди на обробку персональних даних:

- добровільність (означає відсутність прямого або опосередкованого примусу при її наданні);
- поінформованість (означає, що перед наданням згоди суб'єкт повинен отримати достовірну інформацію про те, ким, з якою метою будуть оброблятися його персональні дані, кому будуть передаватися, які саме дані, а також про права, визначені Законом).

У разі недотримання вказаних умов при одержанні згоди на поширення персональних даних, передача інформації про відповідну фізичну особу буде вважатися неправомірною.

Слід підкреслити, правило про обов'язковість отримання згоди на поширення персональних даних є універсальним щодо приватно-правових відносин, однак має певні виключення щодо персональних даних, які законодавством України віднесені до конфіденційної публічної інформації.

Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 7 та ч. 1 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації», суб'єкти владних повноважень, які володіють конфіденційною інформацією, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди - лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Зазначений перелік підстав для поширення персональних даних, віднесених до конфіденційної публічної інформації на запит третіх осіб є вичерпним та не підлягає розширенню навіть у період дії правового режиму воєнного стану.

При цьому, підстави для поширення персональних даних повинні визначатися законами України щодо конкретних видів наборів персональних даних та повинні оцінюватися суб'єктами владних повноважень, підприємствами, установами чи організаціями, які здійснюють функції володільців/розпорядників персональних даних у конкретних випадках.

Необхідно звернути увагу на те, що законодавство України передбачає окремі випадки, коли обмеження доступу до персональних даних не допускається. Так, згідно з ч. 2 ст. 5 Закону України «Про захист персональних даних» Не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень.

Поряд з цим персональні дані, зазначені у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, оформленій за формою,

визначеною відповідно до [Закону України](#) «Про запобігання корупції», не належать до інформації з обмеженим доступом, крім відомостей, визначених Законом України «Про запобігання корупції».

Не належить до інформації з обмеженим доступом інформація про отримання у будь-якій формі фізичною особою бюджетних коштів, державного чи комунального майна, крім випадків, передбачених [статтею 6 Закону України](#) «Про доступ до публічної інформації».

Законом може бути заборонено віднесення інших відомостей, що є персональними даними, до інформації з обмеженим доступом, ч. 3 ст. 5 Закону України «Про захист персональних даних».

Така заборона, зокрема, передбачена у ч. 5 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Згідно з цією нормою, не може бути обмежено доступ до інформації про складання, розгляд і затвердження бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів та плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів, а також їх виконання за розписами, бюджетними програмами та видатками (крім таємних видатків відповідно до [статті 31](#) Бюджетного кодексу України), взяття розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань або здійснення розпорядження бюджетними коштами у будь-який інший спосіб, планування, формування, здійснення та виконання закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти, у тому числі оборонних закупівель (крім випадків, якщо окрема інформація про закупівлі товарів, робіт і послуг становить державну таємницю відповідно до [Закону України](#) «Про державну таємницю»), володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. Не підлягає обмеженню також доступ до інформації про стан і результати перевірок та службових розслідувань фактів порушень, допущених у сферах діяльності, зазначених у цій частині. Доступ до зазначеної інформації забезпечується розпорядниками інформації відповідно до положень [статті 5](#) цього Закону.

Згідно з ч. 2 ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних» доступ до персональних даних третій особі не надається, якщо зазначена особа відмовляється взяти на себе зобов'язання щодо забезпечення виконання вимог цього Закону або неспроможна їх забезпечити.

Важливо наголосити на тому, що завдання перевірити спроможність третьої особи покладається на володільця персональних даних, якому адресований запит на передачу інформації про фізичну особу до моменту надання персональних даних.

При цьому, якщо особа, яка направила запит на передачу персональних даних письмово не змогла підтвердити свою спроможність забезпечити належний рівень обробки та захисту персональних даних, така передача не може здійснюватися.

Як встановлено у ч. 3 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», інформація з обмеженим доступом, включаючи персональні дані, має надаватися розпорядником інформації, якщо він правомірно оприлюднив її раніше.

Як встановлено у ч. 3 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», інформація з обмеженим доступом, включаючи персональні дані, має надаватися розпорядником інформації, якщо він правомірно оприлюднив її раніше.

Необхідно звернути увагу, суб'єкт персональних даних наділяється окремими правами, пов'язаними з можливістю передачі інформації щодо нього.

Йдеться, зокрема про право знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження володільця чи розпорядника персональних даних; отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані; на доступ до своїх персональних даних; пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних та інше.

Інформація з обмеженим доступом має надаватися розпорядником інформації, якщо немає законних підстав для обмеження у доступі до такої інформації, які існували раніше, ч. 4 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Іншими словами, якщо суб'єкт владних повноважень оприлюднювали на своєму офіційному сайті, сторінках у соціальних мережах, офіційних друкованих органах, засобах

масової інформації, персональні дані, що запитуються, підстави для відмови третім особам у доступі до них відсутні.

Слід підкреслити, для вирішення питання чи підлягає обмеженню у доступі третім особам публічна інформація, що містить персональні дані, згаданий Закон України встановлює правило про обов'язковість проведення «так званого» трискладового тесту.

Відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» його сутність виявляється в тому, що обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону при дотриманні сукупності таких вимог:

1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Звертаємо увагу на те, що проведення розпорядниками публічної інформації вказаного тесту є обов'язковим по кожному запиту третіх осіб щодо персональних даних, які належать до конфіденційної публічної інформації.

Водночас проведення трискладового тесту повинне здійснюватися щодо інформації, яка ще не була поширена.

Для суб'єктів владних повноважень

Крім рекомендацій вказаних вище, щодо діяльності суб'єктів владних повноважень з поширення персональних даних необхідно звернути увагу на наступне.

Однією з особливостей поширення персональних даних у відносинах за участю суб'єктів владних повноважень є те, що правило про необхідність отримання згоди на передачу такої інформації буде застосовуватися лише у тих випадках, коли підставою для обробки персональних даних виступає згода самого суб'єкта персональних даних або укладений з ним правочин, в якому викладені умови про таку згоду. Такі відносини зазвичай мають приватно-правовий характер і виникають при прийнятті на роботу до органу державної влади чи місцевого самоврядування суб'єкта персональних даних на роботу, крім випадків публічної служби, надання суб'єкту владних повноважень господарських послуг, тощо.

Поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише (якщо це необхідно) в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, ч. 2 ст. 14 Закону України «Про захист персональних даних».

Вказана норма встановлює дві обов'язкові умови, за яких згода суб'єкта персональних даних на передачу його персональних даних непотрібна. Це визначеність таких випадків законом та безпосередній зв'язок із забезпеченням національної безпеки, або економічного добробуту, чи для здійснення, охорони, захисту прав людини.

Визначені у ч. 2 ст. 14 Закону України «Про захист персональних даних» умови мають безпосередній зв'язок з такою правовою підставою для обробки персональних даних, як дозвіл, наданий суб'єкту владних повноважень на підставі законодавства для здійснення ним своїх повноважень.

Таким чином, за загальним правилом, яке діє щодо суб'єктів владних повноважень, вони можуть здійснювати поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних, крім тих випадків, коли згоду на обробку персональних даних вже було попередньо отримано.

Оскільки ч. 1 ст. 14 Закону України «Про захист персональних даних» визначає дії з поширення персональних даних через передачу відповідної інформації, це означає, що виконання суб'єктами владних повноважень обов'язків щодо цих діє допускається лише в активній формі.

Підставою для передачі (поширення) персональних даних може бути запит уповноваженого суб'єкта владних повноважень, суб'єкта персональних даних, а у випадках прямо передбачених законами України також інших осіб.

Закон України «Про захист персональних даних» встановлює окремі імперативні вимоги щодо поширення персональних даних.

Так, зокрема, виконання вимог встановленого режиму захисту персональних даних забезпечує сторона, що поширює ці дані, ч. 3 ст. 14 Закону України «Про захист персональних даних».

У свою чергу, згідно з ч. 4 ст. 14, сторона, якій передаються персональні дані, повинна попередньо вжити заходів щодо забезпечення вимог цього Закону.

Таким чином, в Україні застосовується презумпція відповідальності володільця персональних даних за забезпечення безпечного поширення персональних даних.

Її належна реалізація серед іншого забезпечується: по-перше, через визначення автоматизованих засобів, що перебувають у володінні або розпорядженні суб'єктів владних повноважень з використанням яких буде здійснюватися відповідна передача; по-друге, через встановлення в нормах законодавства України вимог до безпечного поширення персональних даних; по-третє, забезпеченням автоматизованого розподілу повноважень з передачі і одержання персональних даних уповноваженими посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування; по-четверте, через встановлення в нормах законодавства України порядку доступу суб'єктів персональних даних до інформації до себе, що обробляються суб'єктами владних повноважень, а також через визначення прав суб'єктів персональних даних з відповідних питань.

Важливо, щоб вказані питання знаходили своє нормативне закріплення у нормативно-правових актах, якими врегульований статус публічних реєстрів, а також процедури інформаційних обмінів персональними даними.

Як складова процесу обробки, поширення персональних даних здійснюється відкрито і прозоро із застосуванням засобів та у спосіб, що відповідають визначеним цілям такої обробки.

Персональні дані, які поширюються з ініціативи або на вимогу суб'єктів владних повноважень, чи суб'єктів господарювання мають бути точними, достовірними та оновлюватися в міру потреби, визначеної метою їх обробки.

При цьому, важливо, щоб склад та зміст персональних даних були відповідними, адекватними та ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки.

Зазначені вимоги до поширення персональних даних передбачені ч. 1– 3 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних».

Отже, процес поширення персональних даних суб'єктами владних повноважень повинен супроводжуватися виконанням обов'язку щодо створення належних умов поінформованості суб'єктів персональних даних про мету, підстави, умови передачі їхніх персональних даних, а також про третіх осіб, яким вони передаються.